

RAMPA

DINU GRIGORESCU

CIRIPIT DE PĂSĂRELE

FLUTURI DE NOAPTE

Texte autocefale și texte cu aureolă de împrumut

(II)

Intrebarea * își are restul ei evident și în cazul altor demersuri editoriale, între care nu putem trece peste unele debuturi lansate în ultima vreme de colecția **Rampa**. Este vorba de autori aflați în plină maturitate, deci nu de tineri, prezenți pentru prima dată în volum cu două sau trei texte. De pildă, în acest an, Dinu Grigorescu a apărut cu înția lui carte, care cuprinde două titluri reprezentate pe scenă **Ciripit de păsărele** și **Fluturi de noapte**. Acestea sînt și ele, la rîndul lor, conform rigorilor colecției, prefăcute de rubrica evocată de noi, **Cum am scris...** Și iată ce ne mărturisește autorul despre primul text: „**Ciripitul**» — joc de cuvinte? Replica paradoxală, scurtă, co-boară deseori în abrupt. Realul alunecă în fantastic, pentru a se întoarce îmbogățit de sensuri. Obsesii picturale din tablourile lui Tucelescu: culori violente, asocieri șocante; negru alături de galben, roșu lingă negru, simboiuri, semne. Nu claritatea «desenului după natură» m-a preocupat, ci clarobscurul, sugestia... În spuma replicilor fierb curenți subterani...».

Parcurgînd un asemenea ambițios program estetic, ale cărui cuvinte par decupate dintr-o barbiană platformă a jocului secund, cititorul care a văzut spectacolul **Ciripit de păsărele** prezentat de Teatrul de Comedie va rămîne pentru o clipă intrigat. Dar, după parcurgerea

textului ca atare (revăzut și adăugit, după alțiia ani, de dramaturg), va conchide că ne aflăm în fața unei întreprinderi modeste care a avut șansa de a fi pusă în scenă cu o distribuție în care figurau cel puțin două nume sonore: Constantin Bălărețu și Stela Popescu... Extrem de parcimonios în sensuri bănuite de profunzime, aluziile neavînd niciodată amplitudine și rămînînd cumînți în sfera domestică a „intriții”, textul **Ciripit de păsărele** nu este într-adevăr un „desen după natură”, ci un crochiu după Mazilu și Ion Băieșu, înghesuit obositor, fără să poată convinge, în hainele improprii ale unei așa-zise metafore integratoare, „explicată” de personajul Adrian, al cărui vis neîmplinit a fost să devină ornitolog și care — cunoscînd limba păsărilor — își dă seama „că și noi, oamenii, ciripim! Uneori în zadar, alteori cu folos! Ne măcinăm, ne frămîntăm, ne divulgăm, ne urmărîm, ne iubim, ne consumăm viața pe lucruri mărunte, nefolositoare eforturi inutile!...” Cam aceasta ar fi „adîncimea” filozofică a textului, alîfnată ca un mic opaiț într-un colț al schelăriei dramatice. Dar „metafora” nu se susține pe întreg parcursul, autorul trădîndu-i logica, prin personajele sale care își tot schimbă identitatea ornitologică în păsări care... nu ciripesc. Astfel, în didascalie, Aura este „bufnița lui Gică”, Rina este „păsăre de noapte” (cu sens. de neciripitoare, adică vietate răpitoare, cucuvea sau tot bufniță), Laura este

* V. „Teatrul” nr. 7/1988

„Jebăda lui Adrian“, unul dintre hoți poartă numele de... Porumbel. Gică este (numit de Aura) uliu, și probabil din această ipostază invocă el în fața soției tradiția dreptului cutumiar: „Cine are ultimul cuvânt? Cocoșul sau găina?”. Ba, într-un exces de luciditate, personajul nostru se delimitează și mai clar: „M-ai ținut într-o colivie. M-ai luat drept canar: «cirip-cirip, cirip-cirip»... Viața noastră: un ciripit domestic de păsărele“. Replica are haz, pentru că numele acestei familii gălăgioase este... Pupăza.

Așadar Aura este soră vitregă a Laurei, ele sînt căsătorite cu, respectiv, Gică și Adrian, în viața intimă a celor două cupluri intervine perspectiva divorțului, alimentată de apariția Rinei și mai ales a personajului Avocatul (preluat din inventarul lui Ion Băieșu, dar cu mai puțin haz și mai lipsită de aciditate perspicivă satirică: filozoful particular din **Chițimia**, care taie chitanță pentru fiecare sfat dat, ca de altfel și Pensionarul din **Vederea** sau Maestrul din piesa cu același nume, apar ca o oglindire, mai puțin interesantă, și în textul lui Dinu Grigorescu, în persoana unui „jurist pe puncte“ care oferă „contra cost“ sfaturi și care nu se simte jignit atunci cînd i se pune în discuție calitatea diplomei, ci răspunde convîns: „N-am firmă la poartă, doar experiența victii...”).

Cinismul replicilor, cu inteligență șmecherescă, este extras, după o formulă greșită, din Mazilu, iar tentativa, uneori biunivocă, a limbajului este de această valoare: **Rina**: Imaginea ta nu mi-e clară... Prinzi vecinii? **Adrian**: N-am antenă colectivă! **Rina**: Te racordezi? **Vrei?** Dinu Grigorescu împinge uneori cinismul pînă la limita buneii-cuviințe, autorul neavînd talentul de a exprima în replici destinate scenei adevăruri mai puțin lesne exprimabile. Iat-o pe Laura în „du-elul“ ei cu Adrian: „Greșeala mea. Ți-am cedat înaintea căsătoriei“. Iar cînd Adrian refuză chemarea soției sale de a veni să se culce în apartament și să nu rămînă în grădină, Laura îi strigă: „N-ai decît! Neputinciosule!“

Tehnica acestei „comedii domestice în trei acte“, cum și-o denumește însuși autorul, ține de vetust, Dinu Grigorescu încercînd să pună la treabă modalități uzitate în teatrul preclasic (cum ar fi momentul în care Gică și Adrian ascultă, ascunși în boschet, dialogul dintre Aura și Laura — comentînd aprobativ sau negativ replicile acestora). Supărătoare este folosirea pînă dincolo de sațelate a semnului de exclamare, ca și cum personajele, fără nici o acoperire estetică desigur, ar răzni întruna unele la altele. Reluarea apelativului în finalul replicii („Mă tulburi, Gică... Bine, Gică... Stringe-mă în brațe, Gică!“ etc.) devine, de asemenea, extrem de obositoare pentru cititor, și va-

loarea afectivă scontată nu are reflexul necesar în comic. Morala de farsă a pieșei (Laura se vindecă de egoism și avarie datorită echipei de hoți care îi goleşte literalmente casa) se înscrie și ea în vetust și ca atare nu se adaugă nici un spor de strălucire textului. Toate personajele, într-un asemenea angrenaj, sînt simpatice, cititorul și spectatorul rămînînd indiferenți la micile lor bucurii și nezacuri.

Cea de-a doua piesă din volumul pe care îl discutăm se numește **Fluturi de noapte** și este legată destul de profund de cea dintîi, mai ales prin unele procedee de construcție. Și aici ni se propune o „metaforă integratoare“, cea a fluturilor de noapte. Bineînțeles, și aici această supra-metaforă este numai însălată și nu are acoperire în text. Și aici asistăm la declanșarea unei farse, cu intenție moralizatoare, desigur. Și aici replicile abundă sufocant în semne de exclamare. Și aici personajele „negative“ sînt tratate cu simpatie, cinismul celor „răi“ fiind o formă de acțiune la lumina zilei și contradicînd din capul locului metafora-titlu. Acțiunea se desfășoară însă în intimitatea „producției“, pe un șantier de apartament, respectiv blocul A 10, a cărui scară F (scara Fluturilor?) nu este dată în folsință la termen, ba, mai mult, i se „subtilizează“ și un etaj, cel de-al șaisprezecelea. Autorii furtului de materiale de construcție sînt Tronaru, Vulpache și Muscă, respectiv inginerul, nesterul și subinginerul lotului. Afacerea este descoperită de un grup de studenți veniți în practică ei vor fi elementele catalizatoare, punînd la cale păcăleala, asumîndu-și adică rolul de locatari victimizați și „pedepsindu-i“ pe răufăcători. Asistăm la un fel de teatru în teatru. Studentul Donose va fi cînd inspectorul de la finanțe, cînd anchetatorul de la procuratură. „Strînși cu ușă“, cei trei „fluturi de noapte“ vor da în folosință scara într-un timp record. Mai apar în acest angrenaj dramatic o dactilografă-macaragiu Olimpia, personaj foarte pozitiv, precum și Elvira, soția șefului de lot, înlocuită în ultima vreme de amanta Dora, beneficiară a tuturor „atențiilor“ sosite de la locatari, venituri sigure ale lui Tronaru, care, în plus, îi lasă și un testament.

Cea ce îi conferă acestei partituri un aer de contrafăcut este mai întîi de toate lipsa de unitate a convențiilor studenției devin locatari în fața celor care au răspunderea șantierului dar, o dată intrați în acest joc, autorul uită că cititorul (spectatorul) cunoaște adevărul și îi lasă pe protagoniști să se comporte „în travestii“ chiar și cînd rămîn singuri între ei, departe de ochii, de altfel foarte puțin bănuitori, ai celor trei șantieristi puși pe căpătuială. Se creează în felul acesta o atmosferă jovială, de carnaval, de bilc

autentic, teatru de păpuși și circ, în care fiecare personaj alcargă într-o cursă contra cronometru pentru stîrnirea risului, iar satira rămîne o biată cenușă pusă la colț pe coji de nuci, Vulpache îi dictează Olimpici următoarea adresă „Către Bănică, scara F, etaj 13, apartamentul nefinisat, Urmarea ședinței dumneavoastră, în care v-ați plîns și ați sesizat prezența în apartament a puricilor, vă recomandăm să vă scărpițați cu forțe proprii!” Iată o alta: „Către Julieta lui îndoliată.» Așa o cheamă pe văduvă, m-am interesat. «Ca răspuns la decesul regretatului dv. soț, vă facem cunoscut că liftul solicitat de dînsu' (sic!) cu limbă de moarte se află în lucru. Sincere condoleanțe.» Vasiliu, „defunctul” în cauză, moare de două ori, Tronaru așijderea, a treia oară pare-se definitiv; se doarme în roabă, în cada de baie, Julieta și Vasiliu, soți „în vîrstă”, rămîn lipiți unul de altul cu... prenadez... „Insulele” salîrice, rare, au uneori o bătaie mai lungă. Tronaru, trezindu-se din morți, îi întreabă pe cei doi colaboratori ai săi: „Voi cine sînteți? Dracu' și diavolul? Muscă (smerit): Doi mucenici. Tronaru: Numai atîția ați rămas? Vulpache: Reorganizările, șefu'!” La ședința comitetului de locatari se produce o asemenea scenă „Stănică: Consultîndu-mă cu cartea de imobil, o propun pe tovarășa Julieta Vasiliu. Uscățelu: Văduvă! Nu corespunde. Stănică: Atunci o propun pe tovarășa Mariana. Uscățelu: Necăsătorită! Stănică: Tinără! Are viitorul în față! Bănică: O cunoști? Stănică: Din vedere!... După cum muncește, este o tovarășă sufletistă, cu multă putere de muncă, ener-

gică, înimoasă, devotată, modestă, principială, dură, caldă, inteligentă, exigentă, etică și estetică. Omul potrivit, la locul potrivit”.

Dar toate aceste „săgeți” își știrbesc virful în noianul de improvizații, cu vagi ecouri, inautentice, din procedeele comediei dell'arte. Poanta de dragul poantei abundă **Bombonica**: Cerțați-11 E: un soț model! **Donose**: Se vede... V-a modelat bine!” „**Bănică**: Mi-e sete! Mai curge apa? **Bombonica**: Și caldă și rece. De care să-ți aduc? **Stănică**: Minerală!”

Autorul este neatent chiar și cu premisele convențiilor propuse. Blocul A 10 are cinci scări, așa scrie pe o pancartă din decor. Deci, scara F este... iluzorie. Metafora — integratoare, proprie — este „lipită” cinic chiar pe personajul vizat: Tronaru ajungînd să declare solemn și, bineînțeles, ca într-o clovnerie: „Mă angajez să devin un tip nou de fluture și să mă mindresc cu aripioarele mele”. Dincolo de scenele care nu sînt decît distracții inconsistente, pe niște subiecte foarte cunoscute, nu întîlnim personaje care să se impună prin consistența lor umană.

Pus în scenă de trupa Teatrului Tîncuțelului din Piatra Neamț, în regia inspiratului regizor Mircea Marin, textul **Fluturi de noapte** a primit chiar elogii din partea unor cronicari de teatru profesioniști sau amatori. Citit la „rece”, adică nu prin ochii unui regizor creator de mizanscene, textul ca atare ne-a smuls altfel de semne de exclamare.

Paul TUTUNGIU